

A PROBLÉMAMEGOLDÓ GONDOLKODÁS ÉS AZ INTELLIGENCIA KAPCSOLATA OKTATÁSI KONTEXTUSBAN

Molnár Gyöngyvér

SZTE Neveléstudományi Intézet, MTA-SZTE Képességfejlődés Kutatócsoport

Kulcsszavak: problémamegoldó gondolkodás; intelligencia; képességfejlődés

Az intelligencia és a problémamegoldó gondolkodás összefüggésének kutatása nem új keletű, ennek ellenére nincs a kettő kapcsolatát átfogóan jellemző empirikus eredmény (*Wenke, Frensche és Funke, 2005*). A kutatások általában laboratóriumi környezetben, különböző típusú problémahelyzetek segítségével és nem oktatási környezetben, vagy tág életkori intervallumban vizsgálják az intelligencia és a problémamegoldás sikerességének kapcsolatát. A jelen kutatás célja a problémamegoldó gondolkodás fejlődésének leírása, valamint annak jellemzése, hogy a diákok intelligenciája és szocio-ökonomiai tényezői mennyire befolyásolják e képességüket.

Az adatfelvétel 2011 tavaszán, 3–11. évfolyamos diákok részvételével történt. A minta a szülők iskolai végzettsége és a diákok induktív gondolkodásának fejlettsége vonatkozásában reprezentatív ($n=2737$). Minden diák megoldott egy életszerű problémákat tartalmazó feladatlapot, kitöltött egy háttérkérdőívet, illetve 3., 5. és 7–10. évfolyamon egy intelligenciatesztet (CFT20-R) is. Az adatok skálázását a Rasch-moddal végeztük, majd a képességszinteket egy 500 átlagú, 100 szórású skálára transzformáltuk.

A problémamegoldó gondolkodás fejlődése relatív lassú (19,5 pont/év). A leggyorsabb fejlődés 6. és 7. osztály között történik (82 pont). Az empirikus adatokra illesztett logisztikus görbe inflexiós pontja, azaz a fejlesztésre érzékeny időszak 7. évfolyamra tehető. Iskolatípusonkénti bontásban jelentős a különbség a diákok képességszintje között ($t=-8,59$, $p<0,01$). A 10. évfolyamos szakközépiskolások átlagos képességszintje (451 pont) egy átlagos 7. évfolyamos képességszintjének felel meg, miközben gimnazista kortársaik átlagos képességszintje 90 ponttal magasabb. A problémamegoldó gondolkodást jelentős mértékben meghatározza ($r=0,48$, $p<0,01$) és előrejelzi (23%-ban) a diákok intelligenciaszintje, az összefüggés szorossága az élekor előrehaladtával nő. A háttérváltozók közül a nem, a matematikajegy és az iskolai teljesítménnyel való elégedettségük bizonyult lényeges előrejelző tényezőnek.

H2

Az elemzések elvégzéséhez szükséges infrastruktúrát az MTA-SZTE Képességfejlődés Kutatócsoport biztosította. A kutatást a K75274 OTKA kutatási program támogatta. A tanulmány elkészítése idején *Molnár Gyöngyvér* Bolyai János Kutatási Ösztöndíjban részesült.